Speuren met je paard

Dat honden een uitstekende neus hebben, is je vast wel bekend. Maar wist je dat paarden ook prima ruiken en geschikt zijn voor speurwerk? Onderzoeker en gedragsdeskundige Rachaël Draaisma legt uit wat de voordelen van speuren zijn en hoe je samen met je paard aan de slag kunt gaan.

Tekst: Tekst: Rachaël Draaisma • Fotografie: Nikki de Kerf

A

Een veulentje zoekt direct na de geboorte de tepel van zijn moeder en drinkt melk om te overleven. Later vindt hij grassen en kruiden en weet hij welke planten giftig zijn. Reuk zorgt er samen met andere zintuigen, zoals zicht en gehoor, voor dat een paard gevaar signaleert. En dat hij bijvoorbeeld familieleden en kuddegenoten kan zoeken.
Onze hedendaagse paarden voeren veel van deze zoektaken niet meer uit. Al is het vermogen om gevaar te herkennen iets wat heel herkenbaar is voor menig ruiter of begeleider. Wie maakt niet regelmatig mee dat zijn paard het hoofd omhoog doet, de spieren spant, zijn oren spitst, ogen spert en neusgaten opent om zo te kunnen ervaren en plaatsen wat hij ruikt, ziet of hoort. Maar verder nemen wij als mens toch behoorlijk wat zoektaken van het paard over. We geven hem voer in zijn bak, hangen of leggen hooi neer en zorgen ervoor dat water altijd voorradig is. We plaatsen het dier in afgezette weides en paddocks en zorgen voor contact met soortgenoten.
Echter het herintroduceren of stimuleren van zoekdrift in het leven van je paard is een enorm waardevol middel, dat ontzettend veel voordelen oplevert. Het gebruiken van de speurdrif is, naast het werken met 'kalmerende signalen', één van de pijlers in mijn werk als gedragsdeskundige. Ik ben hier in 2003 als hondengedragstherapeut en -trainer mee begonnen en heb het speuren de laatste jaren doorontwikkeld om te gebruiken bij paarden. Ieder paard, iedere eigenaar, begeleider, trainer en gedragstherapeut is gebaat bij de vele voordelen van speuren.

GOED VOOR HET LICHAAM

Als je kijkt naar een paard dat een geurspoor volgt, dan vallen er een paar lichamelijke kenmerken op. Het paard speurt vanuit een actieve ontspanning. Zijn rug-, bil- en halsspieren zijn lang en zacht. De rug is volledig gestretcht en de achterhand kan hierdoor beter ondertreden. Dit zorgt voor gedragenheid van het paardenlichaam en haalt de druk van de voorbenen af. De buikspieren kunnen hierdoor aanspannen maar ook goed ontspannen, wat de ademhaling optimaliseert. De achterbenen worden ver onder gezet. De billen, de rug en het hoofd deinen door de actieve ontspanning van links naar rechts. Deze losheid in bewegen vind je ook terug in de aansluiting van de hoofd/hals. Het hoofd wordt tijdens het speuren gedragen, maar is bij de hoofd/halsaanzet los en ontspannen. Het kan zijn dat je paard in eerste instantie nog zoekt naar de juiste lichamelijke houding, actieve ontspanning en cognitieve rust om te speuren. Als dit het geval is, zal hij bijvoorbeeld wat langer nodig hebben om het speuren op te pakken, of in het begin maar korte sporen kunnen volgen. Tot nu toe is het mijn ervaring dat de paarden door het blijven speuren ook lichamelijk en geestelijk vooruitgaan en de actieve ontspanning van het speuren zich eigen maken en steeds langer volhouden. Je kunt je echter wel voorstellen dat paarden met bepaalde lichamelijk problemen ook een ander beeld laten zien tijdens het speuren. Deze verschillen herkennen is natuurlijk van groot belang en ook een inzet van een toekomstige studie.

SPEURACTIVITEITEN

Ik bestudeerde drie speuractiviteiten voor honden tijdens de Turid Rugaas International Dog Trainers Education en de Anne Lill Kvam Nosework Education. Die zijn met wat aanpassingen ook prima te gebruiken bij paarden. Ik gebruik ze erg veel.

1. SCENTGARDEN

De scentgarden is goed te gebruiken als socialisatietool. Hierbij verzamel je verschillende geuren en substanties. Die verspreid je in een paddock of wei. Je wilt het paard natuurlijk niet overspoelen met geuren. Je zorgt ervoor dat je de geuren zo neerlegt aan het einde van de wei of paddock dat het paard de keuze heeft of hij er wel of niet naar toe wilt. In de keuken kun je heel wat geuren bij elkaar scharrelen. Zo kun je de blaadjes »

96-97-98-99-100-101-102-103_speurenmetjepaard.indd 98 23-07-19 11:43

DE 10 VOORDELEN VAN SPEUREN

1. Door te speuren kan je paard optimaal socialiseren. Hij ruikt, proeft en ontdekt de spullen waarmee hij in aanraking komt.

2. Speuren zorgt voor de aanmaak van dopamines. Dit hormoon zorgt voor een gevoel van positiviteit en welbevinden.

3. Hierdoor kalmeert een paard. Speur je met regelmaat een langere tijdspanne dan zie je dat dit kalmerende effect langer aanhoudt, waardoor het paard bijvoorbeeld in de dagen na een lange speursessie minder schrikreacties laat zien.

4. Speuren is als tool inzetbaar bij diverse gedragsproblemen. Het is een goede tegenhanger voor angst en goed te gebruiken bij paarden die bijvoorbeeld verlatingsangst hebben.

5. Het is ontzettend leuk om te speuren, zowel voor het paard als voor jou. Het promoot de teamspirit en het vertrouwen in je paard.

6. Speuren leert een paard om zich langer te concentreren, en bij opwinding zichzelf sneller te kalmeren.

7. Het laat het paard natuurlijk gedrag uitvoeren in een bepaalde vrijheid. Dit is een mooi contrast in een voor hem vaak gecontroleerde leefomgeving.

8. Het is een goede tool om te bepalen of je paard mentaal en fysiek in balans is. Is je paard te gespannen, of te moe, dan lukt het speuren niet tot veel moeilijker.

9. Je kunt het ook doen met een paard dat je niet meer kunt of wilt rijden.

10. Het is prima inzetbaar bij paarden die een kleine weide of paddock tot hun beschikking hebben, en die al dan niet tijdelijk minder mogen bewegen. Ook in de stal zou je het zoeken kunnen gebruiken.

96-97-98-99-100-101-102-103_speurenmetjepaard.indd 99 23-07-19 11:43

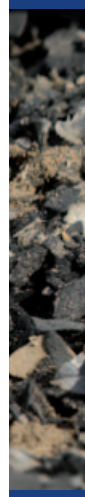

van verschillende theesoorten neerleggen in de wei. Je kunt het water van een blikje augurken of worstjes bewaren en op de grond laten lopen. Melk, bier, ketchup of mayonaise zijn ook geschikt. Het is wel belangrijk de substanties te verdunnen met water, voordat je deze in de wei druppelt. De geur moet zo zwak zijn dat het paard het aankan en nieuwsgierig is deze te onderzoeken, in plaats van ervan weg te lopen. Je wilt namelijk niet dat je paard een nieuwe geur negatief ervaart. Is je paard niet veel gewend, pak dan één geur per keer.

2. TREATSEARCH

Hierbij spreid je meerdere stukken voer uit over een groter gebied. Let op dat je de stukken voer zo snijdt dat ze smal zijn en je paard zich niet kan verslikken. Je kunt het voer verspreiden op het moment dat de paarden het juist wel of niet zien. Hiervoor gebruik je appels, wortels, banaan of grote, geperste brokken. De stukken voer kun je over een steeds groter gebeid verspreiden. Het is niet gezond als je paard tijdens het eten van snacks zand binnenkrijgt. Staat je paard op zand of wil je hem in een 'zand arena' laten speuren? Koop dan bij een viswinkel plastic bakjes waar normaliter levende wormen in bewaard worden. Deze bakjes hebben namelijk dekseltjes waar luchtgaatjes in zitten. Je kunt je voer dan in deze bakjes stoppen en ingraven in het zand. Zorg ervoor dat de gaatjes het oppervlak nog raken, zo komt de geur vrij. Als het paard de bakjes gevonden heeft, verwen je hem natuurlijk met wat lekkers. Zelf gaatjes in de deksel van een bakje maken kan natuurlijk ook. Verwacht je dat je paard het plastic bakje vernielt voordat je deze open kunt maken, kies dan voor een kartonnen eierdoos, waar je gaatjes in maakt. Sommige paarden gaan tijdens de eerste kennismaking met de treatsearch niet zoeken, maar blijven bij je staan. Het kan zijn dat het paard een associatie heeft met jou en het voer, bijvoorbeeld omdat jij hem dit altijd aangeeft en hij daarop wacht. Het kan ook zijn dat hij heeft geleerd dat hij in jouw aanwezigheid moet stilstaan, zodanig dat hij geen initiatief neemt. Gebeurt dit, kijk dan eens of je paard wel gaat zoeken als je op een afstand blijft en iemand anders het voer uitstrooit. Zijn er meerdere paarden in de wei of paddock, dan kun je dit alleen doen als geen van de paarden de neiging heeft voedsel te verdedigen. Zoekt je paard dan wel, dan ga je jezelf 'herintroduceren' bij het voedsel. Dit kun je stapsgewijs doen, door als een ander het voer uitstrooit zelf steeds dichterbij te komen, tot het paard eraan gewend is dat je erbij bent als hij hier mee bezig is. Je kunt ook je hand met daarin het voer stapsgewijs steeds dichter naar de grond brengen, en als je paard je hand volgt, het voer op de grond leggen. Eet hij, dan kom je langzaam omhoog. Je gaat dan stapsgewijs het voer verder verspreiden.

Voor zowel de scentgarden als de treatsearch geldt dat je je paard los kunt laten in de wei of paddock en hem kunt observeren. Je kunt hem ook aanlijnen en samen met hem meelopen. Het paard stuurt hierbij het spel. Hij geeft aan wat hij wel en niet wilt ontdekken of eten. Als geleider volg je hem. Natuurlijk wel alleen als dit in veiligheid kan. Ik ga er hierbij vanuit dat het paard eraan gewend is om aangelijnd te zijn en dat jij als geleider op meerdere posities veilig mee kunt lopen. Ook ga ik ervan uit dat zijn emoties niet dusdanig hoog zijn dat hij onverwacht wil vluchten. »

VERDER SPEUREN?

Wil je meer weten over mental stimulation en speuren? En leren hoe je je paard aanleert een voetstappen spoor te volgen, waarbij ook de uitdagingen worden behandeld? Rachaël geeft daglezingen en workshops over dit thema. Ze schrijft op dit moment ook een boek over Equine mental stimulation and scent work. Deze komt naar verwachting in 2020 op de markt.
www.calmingsignalsofhorses.com

96-97-98-99-100-101-102-103_speurenmetjepaard.indd 100 23-07-19 11:43

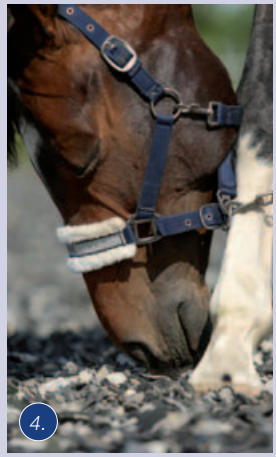

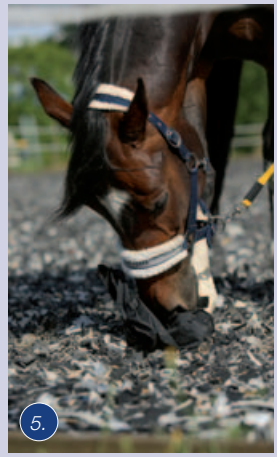

1. Appels en wortels zijn zeer geschikt om te gebruiken.
2. Het paard speurt vanuit actieve ontspanning.
3. Rachaël doet ons voor hoe het moet.
4. Door het speuren leert een paard zich langer te concentreren.
5. Yes, gevonden!
6. Uiteraard beloon je jouw paard met wat lekkers.

96-97-98-99-100-101-102-103_speurenmetjepaard.indd 101 23-07-19 11:43

Je kunt ook meerdere paarden tegelijkertijd deze geuren laten ontdekken, of voer laten zoeken. De keuze hiervan hangt af van het doel dat je hebt. Ontleent jouw paard heel veel steun aan anderen, dan kan het een mooi opstapje zijn het samen te doen. Het kan echter ook juist een bewuste keuze zijn je paard deze ontdekkingen alleen te laten doen, zodat hij meer zelfvertrouwen krijgt. Bouw het zoeken en de gradaties daarin gedoseerd op. Maak het je paard niet te moeilijk. Als het paard een item niet kan vinden, duurt het te lang en haakt hij af.

3. SCENTTRACKING

Hierbij leer je het paard aan om jouw spoor van voetstappen te volgen. Op die manier kan hij in de bak, maar ook op verschillende locaties zoals in het veld of het bos, na oefening een langer spoor volgen. Je kunt je paard zo leren op zoek te gaan naar een verstopte tas met voer, vermiste personen of dieren. Scenttracking kun je doen als je naast of achter je paard loopt. Je kunt dit ook doen als je je paard rijdt. Ik vind het een fantastische ervaring om het paard op een track te volgen en je af te vragen of het hem lukt de tas, het dier of de persoon te vinden. En als dit lukt? Dan is de blijdschap heel erg groot, zowel bij paard als mens.

NIET DWINGEN

Je kunt als geleider je paard niet dwingen te gaan ruiken en daarna te handelen. Dit geeft heel mooie uitdagingen aan de geleider en de dynamiek van mens en paard. Ongeoefende speurpaarden kunnen bijvoorbeeld veel moeilijker tot niet speuren als zij geestelijk of fysiek te moe zijn, of te gestrest. Het is als geleider dus zaak het leven van je paard en zijn trainingen zo af te stellen dat hij lichamelijk en geestelijk goed in zijn vel zit. Een goede observatietechniek is hierbij erg belangrijk. Een paard kan goed speuren als hij zich veilig voelt in zijn omgeving. Een goede socialisatie is dus noodzakelijk. Ook is het noodzakelijk dat je je paard zo opleidt dat hij zelfstandig initiatief durft te nemen. Dat hij een spoor durft te volgen met jou als volger en niet als geleider. Ook geldt natuurlijk als belangrijke rode draad dat de geleider kennis moet hebben of gaan krijgen van leertechnieken, motivaties en emoties, om goed te kunnen inschatten welke vervolgstappen hij gaat maken bij het speuren met het paard.

OVER RACHAËL

Rachaël Draaisma is sinds 2003 fulltime werkzaam als gedragsdeskundige. Eerst van honden, sinds de laatste jaren fulltime van paarden. In 2013 is zij onder mentorschap van Turid Rugaas gestart met een onderzoek naar communicatieve en kalmerende signalen van paarden. Dit onderzoek is doorlopend. Van de eerste resultaten is een boek gepubliceerd onder de titel ‘Language Signs & Calming Signals of Horses’.

96-97-98-99-100-101-102-103_speurenmetjepaard.indd 102 23-07-19 11:43

1. Bij scenttracking volgt het paard jouw spoor van voetstappen.
2. Verstop een traktatie voor je paard.
3. Ook te paard is speuren een leuk spel!
4. Speuren bevordert de teamspirit en het vertrouwen in je paard.
5. Overspoel je paard niet. Gebruik één geur per keer.
6. Speuren zorgt voor aanmaak van het gelukshormoon dopamine.

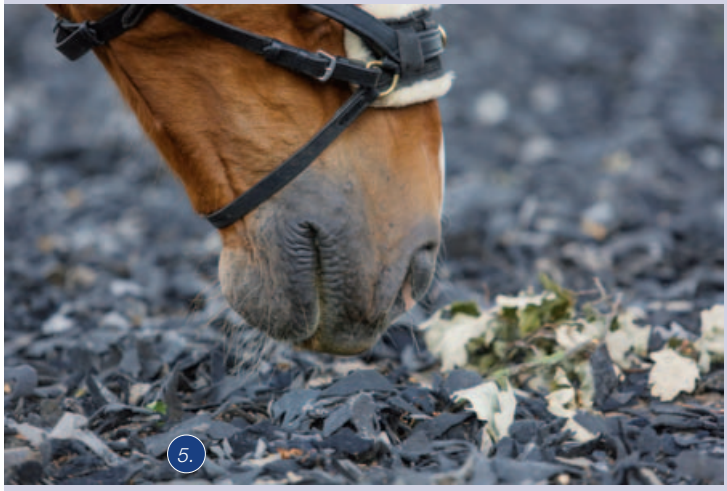

96-97-98-99-100-101-102-103_speurenmetjepaard.indd 103 23-07-19 11:43